

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor 6 —.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST.

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32 — negyed oldal ... kor. 8
fél oldal ... » 16 — nyolcad oldal » 4

A díjak előre bekielendők a Szent-István-Társulathoz.

Értesítés

a **katholikus népiskolai ifjúsági könyvtárak beszerzése tárgyában.**

Miután az Országos Katholikus Tanügyi Tanács megbízásából összeállított

katholikus népiskolai ifjúsági könyvtárak jegyzéke

és a könyvtárak föllállítására és kezelésére vonatkozó utasítás már sajtó alá került, van szerencsénk a katholikus népoktatási intézetek tek. igazgatóságait, iskolaszékeit és gondnokságait erről előzetesen értesíteni, megjegyezven, hogy ezen

kath. népiskolai ifjúsági könyvtárak

csoportjai a könyvjegyzék alapján *összesen* és *egyenként* könyvkiadóhivatalunk útján az alantabb közölt föltételek mellett beszerezhetők.

Az I. csoport (I. II., III. osztály) tartalmaz körülbelül 100 kötetet; ezek ára körülbelül	200 K
A II. " (IV., V., VI. osztály) tartalmaz körülbelül 185 kötetet; ezek ára körülbelül	335 "
A III. " (B) csoport I. r. ismétlő ifjúsági könyvtár fiúk részére) tartalmaz körülbelül 210 kötetet; ezek ára körülbelül	540 "
A IV. " (B) csoport II. r. ismétlő ifjúsági könyvtár leányok számára) tartalmaz körülbelül 80 kötetet; ezek ára körülb.	220 "

Az egyes csoportok kötetaineik pontos számát és árát csak a jegyzék kinyomatása után közölhetjük.

Nemcsak a teljes csoportokat, hanem a kiegészítéseket is szállítjuk és ezen célból kívánatra készséggel megküldjük annak idején a hivatalos jegyzéket.

A könyvek egyforma erős felvaszonkötésben kerülnek a megrendelők kezéihez.

A szállítási föltételek következők:

1. Azon iskolák, melyek az ifjúsági könyvtár összegét egyszerre és pedig a szállítástól számított 3 hónapon belül teljes összegben kifizetik, a bolti ár után számított 10% kedvezményben részesülnek.

2. Azon iskolák, melyek az ifjúsági könyvtár összegét egyszerre nem fizethetik ki, a megrendelési összeget 6 éven át törleszthetik.

Ezen 6 évi hitelre szóló rendeleteknel azonban az iskolaszék egyházi és világi elnökének aláírása és hivatalos pecsétje föltétlenül szükséges.

3. Minden könyvtár számára megfelelő mennyiségű könyvjegyzékkel és a könyvtár kezelésére szolgáló segédnyomtatványokkal *díjmentesen* szolgálunk; ezen *kedvezmény* azonban csak *egy-egy teljes csoport rendelésénél* vehető igénybe.

Miután ezen értesítésünk szíves tudomásul vételét kérjük, megjegyezzük, hogy ezen most már sajtó alatt levő jegyzékkel rövid időn belül szolgálhatunk.

Budapesten, 1905 június hóban.

Kiváló tisztelettel

A Szent-István-Társulat

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése r. 1.
Budapesten, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Nyugdíjigény-fölemelés.

A tanító örülhet annak, ha nyugdíjigényét minél magasabbra emelik, mert ezáltal nyugdíjaztatása alkalmából nagyobb nyugdíjat kap és esetleges halála esetén özvegye és kiskorú árvái több segélypénzt nyernek. Mihelyt emelkedik a tanító fizetése, első kötelessége legyen nyugdíjigényét fölemeltetni. Nem kell félni az 50 és a 2 százaléktól, mert azt havi részletekben is lehet lefizetni. Igaz, hogy sok 50%-ot fizetni, de tegyük meg szívesen magunk és családunk érdekében. Vannak sokan, kik örömezt fizetnének ily magas százalékot, csak emelkedhetnék nyugdíjigényük, de hát ők nincsenek oly szerencsés helyzetben, mint többi kar-

lások, jóllehet egyforma képzettségük van és egy munkát végeznek. Ez utóbbiakat veri a sors, tenyleges munkájuk közben és nyugdíjaztatásukkor is, mert ezek kevesebb nyugdíjat kapnak, holott a hosszú, nehéz munka után jól esnek a megerőltetett nyugalmas élet.

Megtörtént már, hogy néhány tanító nem emeltette föl nyugdíjigényét, húzta-halasztotta ebbeli dolgot, nem akart 50%-ot fizetni, s egyszer csak hirtelen meghalt, az özvegynek kellett fölemelésért folyamodni, ő rá vetettek ki az 50 és a 20%-ot, ki mivel teljesen szegény volt, nem fizethetett meg, hanem özvegyi segélypénzből vonta le havonként, mi bizony csekély segélypénze mellett nehezére esett. A tanító jobban kifizethető volna, mint szegény özvegye.

Nyugdíjigény-fölemeléshez szükséges: 1. Bélyeges kérvény a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez címezve, de a vármegye kir. tanfelügyelőjéhez beküldve. Az iskolaszéki elnök ur hivatalból beterjesztheti. 2. Hiteles okmány arról, hogy fizetése fölemeltetett, mi az egyházmegyei főhatóság által is megerősítendő. Ezen okmány eredetiben terjesztendő be és 30 filleres okmánybélyeget kell ráragasztani kívül.

A tanító fizetése ugyanazon helyen is emelkedhetik. Megtörténhetik, hogy mellánylasból, érdemeik elismeréséül emelik fizetését, vagy pedig hirtelmezés, esetleg változás folytán a jobb javadalmazási állomásra léptetik elő. Továbbá emelkedik, ha más községbe nagyobb fizetésre választják meg tanítónak. Végül nagyobb lesz a fizetése a korpótlékokkal, s legvégül a gazdasági ismétlőiskola vezetéseért nyert tiszteletdíjjal.

Ezekkel mind föl lehet emeltetni a tanítók nyugdíjigényét.

a) Ha új állomásra választják meg, amelyen több a fizetése, úgy ezen körülményt kérvényében okvetlenül említsse föl és igazoltassa azt, hogy mely időtől (év, hó és nap) élvezi ezen magasabb fizetést. Szükséges mellékelni az egyházmegyei főhatóság által jóváhagyott díjlevelet. Folyamodásában fejtsse ki, hogy miután előbbi helyen (csakis példának 600 koronával vétetett föl a 40.658 1902 számú miniszteri rendelettel az országos tanítói nyugdíjintézetbe, most meg tisztán tanítói fizetése — leszámítva a kántorit, a lakást és az 1/4 holdnyi kertet — 900 korona, s ezt 1905. január 1-től élvezzi, kéri nyugdíjigényének föl-emelesét.

b) Ha korpótlékkal emelik a tanító fizetését, úgy azon esetben, ha azt az állam adja, hivatalból emelik föl nyugdíjigényét. Ebbe persze sok idő telik bele, de fölemelik. Ha pedig azonnal akarják a tanító a korpótlék-államsegéllyel nyugdíjigényét fölemeltetni, úgy kérelmezze azt, csatolja folyamodásához a korpótlék megadásáról szóló azon értesítést, melyet a vármegye közigazgatási bizottsága az iskolaszéki elnökhöz küldött. A kérvényre 1 koronás, a mellékletre 30 filleres okmánybélyeg teendő. A folyamodást a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kell címezni

és a kir. tanfelügyelőhöz beterjeszteni. Azon esetben pedig, ha a korpótlékot az iskolafőmunkartartó adja, a kérvény mellé szükséges azon okirat, mely a korpótlék megadását biztosítja. Mindkét esetben ezen körülmény a díjlevelbe záradékek bevezetendő, új díjlevel kiállítására fölösleges.

Végül c) a gazdasági ismétlőiskola vezetéseért járó 100 korona tiszteletdíjat is beszámítják a tanító nyugdíjigényébe, de csakis azon esetben, ha az iskolaszék véglegesen alkalmazta a tanítót ezen gazd. iskolához tanítónak és nem 1—2 évre, továbbá ha tiszteletdíja a 100 korona biztosítva van és végül ha tanfolyamot végzett. Ezen körülmények okmányokkal igazolandók, melyek hiteles alakban mellékelendők a kérvény mellé és szükséges, hogy az egyházmegyei főhatóság jóváhagyását megnyerjük és 30—30 filleres bélyeggel el legyenek látva.

Mihelyt ily helyzetben vagyunk, emeltessük föl nyugdíjigényünket, nehogy szegény elhagyatott özvegyünkre hagyjunk fájdalom fölül még anyagi gondot is.

Szegszárd.

Nagy Béla.

Rajzot tanítunk?

Lapunkban már szó esett a rajztanítás újabb módszeréről, sőt a székesfevárosi iskolái e napok alatt nyilvános kiállításon mutatják be a módszer eredményét, tehát mindenesetre oly kezdeménnyel állunk szemben, mely öntudatos s így a hazai összes iskolába bevezetést kíván.

Ki az elemi iskolában rajzot tanít, annak elsősorban is tisztában kell lennie az ott elérhető célokkal. Az elemi iskola rajztanításának céljai pedig többfélék:

1. A tudatos észlelés fejlesztése.
2. A dimenzióérzék felébresztése és ennek kapcsán
3. az alakérzék fejlesztése.
4. Az észlelt helyes visszaadása kieséssel és nagyítással is.
5. Helyes rajzgondolatok megértetése s azok karakteriumának kilesése alapján új kombinációk létesítése.

Tehát ezek az elérhető céljaink s egy tollvonással sem kevesebb. Bárki, bármely módon ezeket elérte, meglegedéssel tekinthet munkájára.

De miképen rajzoktatásunk célja többirányú, természetesen az eszköz sem lehet egyirányú.

Bár a régi, tisztán mintázati módszer hiányos volt, mert nem emelkedve az egyoldalú vonal-építés fölé, gépiesen a már papíron lévő rajzgondolatok unalmas visszaadásával bibelődve, nem vette figyelembe célunk 1., 4. pontjait; az új módszer is hiányos volna, ha mások szép rajzgondolatai megértésének s az azokban előforduló szép rajzmozzanatok alkalomadtán való helyes felhasználásának útját szegné, mellözve célunk 5. pontját.

Különb. egész megszokott dolog, hogy min-

den új föllendülésnél túlságok lépnek előtérbe, melyeknek azonban megvan a maguk jogosultságuk, amennyiben régi, más irányú túlságok ellensúlyozására hivatnak: megteremtik az arany középutat. E túlságok miatt azonban az újat sose szabad elítelnünk, s az abban lévő jót megmondolás nélkül elvetnünk, mert ki így cselekszik, csak azt bizonyítja, hogy társadalmat sem vett az új előnyeinek megismerésére. Ki pedig az újat magáévá teszi anélkül, hogy tudná miért, arról sines kedvezőbb véleményem. Annyi tény, hogy örömmel üdvözölhetjük a rajzoktatás e kiválóan realis és képző tárgyának föllendülését, mely iparunk föllendülésének első alapfeltétele. Örömmel olvashatunk minden hozzászólást, mely a tapasztalatból merít, mert még jó pár esztendő vállvetett munkájára van szükségünk, hogy végmegállapodásra juthassunk. Örömmel üdvözöljük továbbá Györgyi Kálmán rajztanárt, mint az új irány apostolát, ki oly eszközökkel vitt a rajzoktatásba, melynek a régivel való helyes váltakoztatása egyedüli a rajzoktatás többirányú céljainak elérésére. Elvitázhatlan érdeme továbbá főmunkavezető tanár úrnak, hogy míg eddig a gyermekek fásultan néztek a rajzóra elé, addig most szíves készséggel rajzolnak. Már pedig ha nem többet, hanem csak ennyit értünk volna is el, célunk útja telére rövidült.

De lássuk célunk különböző pontjait s annak eleresi módjait egyenként!

Az első pont a tudatos észlelést tüzi ki. Ez az a pont, mely az új módszer feltétlen előnyét biztosítja, mert tudatos észlelés csakis a szemléltetés alapján történhetik. Tudatos a rajzoktatás, ha kezdetben a tanuló rávezetéssel, később önmaga veszi észre a bemutatott testek helyzetét, részeit, ezeknek arányait, viszonyait; a szögek nagyságát s (a felsőbbfokon) a képzelt meghosszabbítások metszéseit.

De nemcsak a testek szemléltetésében kell tudatosságot ébreszteniünk, hanem a rajzminták alapfogolatainak fölismerésében is.

Egyszóval a tanítás egész menetén önálló munkára serkentsük és képesítsük a tanulót. Vigyázzunk arra, hogy a testek rajzoltatásánál föltett kérdések mindig ugyanazon sorrendben következzenek, hogy később, önmagukra hagyva is helyes gondolatmenetet követhessenek a tanulók. Úgy válik továbbá a gyermeklelkében a rajzolás tudatossá, ha még a hibákat sem mi fődözzük fel, hanem alkalmas kérdésekkel, összehasonlításokkal a gyermekekkel vétetjük azokat észre.

A dimenzióérzék fejlesztésére (2. pont) mind az új, mind a régi módszer elég alkalmas volt. A régi módszerben a vonalak arányos osztásai, a minták kicsinyítése és nagyítása; az új módszerben pedig a bemutatott testek arányainak helyes visszaadása kiváló eszköz e cél elérésére. A vonalgyakorlatok képesen a vonalak arányos osztásait is fölvehetjük, de nem hosszadalmasan, huzamosan.

Bár az alakérzék (3. pont) a dimenzióérzék

már föltételezi, nem azonos e kettő, mert előbbi nem hordja magában az utóbbit, melynek segítségével képesek vagyunk a térharmoniai kellemisségé, megérteni.

Míg a régi módszerrel a gyermek semmi összefüggést sem talált a testek s rajzok között, addig a testek rajzoltatásánál a test és rajz szükséges együttvalóságának fogalmát megrögzítve, megtanulja a gyermek a testben annak rajzát s a rajzból a testet kidomborodva látni. És ez roppant fontos, mert az iparművészetnek, sőt a mindennapi iparnak is első föltétele a helyes mintázás s a minta után való dolgozás. Az alakemlékezet erősítésére emlékezetből rajzoltatunk bemutatott, s jól megszemléltetett tárgyakat. Az alakérzék képzéséhez igen hozzájárulónak látszik az emlékezetből való rajzoltatás azon neme, melyben a gyermek tetszésszerűt, röglátott tárgyat vagy jelenetet rajzol. Mivel azonban ennek a közvetlen szemléltetéshez semmi köze, a tudatos rajzgondolkodást elő nem segíti, produktív haszna sines. De meg a gyermek maga ritkán is tudja kellőképp a témát megválasztani. Az ily rajzoltatás még közügyesítő gyakorlatnak sem nevezhető, mert ha pl. egy ház esücsa ilyen vagy olyan szögű, vagy ha egy fa görbülete ilyen vagy olyannak sikerült, hagyja a gyermek befejezett jónak. Miért is javítana rajta, mikor látott ő már amolyanabbat is!

Az észlelték helyes arányban való visszaadása (4. pont) a tudatos rajzoktatásnak természetes következménye és következménye.

Célunk 5. pontja a helyes rajzgondolatok fölfogását, megértését s alkalomadtán való helyes visszaadását tüzi ki. Ez az mit az új irány teljesen figyelmen kívül hagyott, pedig vajmi kevesen vannak még a rajzoktatás magasabb fokán is, kik rajzilag önállóan tudnának gondolkodni, s az ezernyi térbeli variációkra önmaguktól rájönni. De vajjon van-e iparos, ki még rajzmintára, azaz mások rajzgondolatára ne szorult volna? Még ha volna is, hogyan teljesítsen rajzminta után egy fix irányú megrendelést, ha mindig csak testeket látott mintának? Továbbá, ha a másoltatást, kicsinyítést és nagyítást iskoláinkban egészen figyelmen kívül hagynók, leendő iparosaink előtt a téralakzatok igen bő forrását zárják el.

A rajzok izléses színezésével fejlesszük a színérzékét. A festést azonban legfeljebb a IV. osztályban vesszük elő, mert az eset kezelése, tartása egészen másirányú mint az íróné vagy a zsirkőé. Tehát ne zavarjuk a zsenge kéz járását az eseteléssel addig, míg az kellő biztosságra nem tett szert.

Legyen rajzitanításunk különösen a felső fokon egyéni.

Ez egyike azon bizonyításra sem szoruló elveknek, melyet minden tanításnál szem előtt kell tartanunk. A rajzitanítás alsó fokán, hol még a gyermekek nem bírják a rajzolás alapelemeinek fogalmát (vonal, szög, arány, távolság stb.), egyéni tanításról alig lehet szó. A tanítás további folya-

man e cél felé teszünk lépést, midőn az ügyesebb tanulóknak, kik hamarabb fejezték be rajzaikat, megengedjük, hogy ugyanazt kisebbítve rajzolhassák le ugyanarra a lapra; vagy ha a gyermekek közt több mintat osztunk szét, ügyelve arra, hogy az ügyesebbek nehezebbet kapjanak. Ily apró mintául szolgálhat: az építőkő, a dominó, a formás teasütemény stb. Ugyancsak az egyéni hajlamot istápoljuk, ha a rajztömböket állandóan a padban hagyatjuk, s megengedjük, hogy óra előtt vagy közben a gyermekek fölös perceiket a fekete táblára való rajzolatással tölthessék. Ez azonban semmiesetre se legyen kötelező, de büntetesképen elvonható. Tapasztalatból mondom, hogy mindig akadt 4—5 gyermek, kik e percekben szenvedéllyel rajzoltak. De ha csak egy akadna is, célunkat elértük.

A szükséges eszközökről a következőkben. Az osztály számára beszerzendő: *a)* egy tárgyminta-sorozat, *b)* egy rajzminta-sorozat, *c)* kartonminta-sorozat. A gyermekek részére pedig a fölállítható rajztömb, a felsőbb osztályokban esetleg vázlatkönyv.

A tárgyminta-sorozat megválasztásánál ügyeljünk arra, hogy az egyes tárgyak minél nagyobbak legyenek s ne nagyon komplikáltak. Anyagra nézve lehet bádóg, vas, fa, eszerép, de semmiesetre sem átlátszó üveg, mert ennek a tündökölése, igen zavarólag hat, sőt már az ötödik padból alig lehet körvonalait kivenni. A fokozat áttekintése végett igen tanácsos — egyéb magyar ezirányú munka hiányában — a föv. tanács legújabb (1904.) tanítási tervezetének idevágó részét áttanulmányozni, anélkül azonban, hogy ahhoz mereven ragaszkodnánk. Annyit még megemlíthetünk, hogy sorozatunk könnyebbeit a forgási, gömb- és hengerverszerű testek képezzék, vagy pedig lapos, síkidomszerű testek.

A testek rajzolatása közben el ne mulasszunk egyetlen alkalmat sem, melyben valamely rajzelem bemutatását vagy már ismert elem megerősítést nyújthatnók, mert tudatos rajzolás ezek bírása nélkül el sem képzelhető. A testeket legelőszörbben egy rajztáblára helyezhetjük, melytől négy sarkán átfurva, egybefutó zsinengen lóg a nagy tábla előtt oly magasságban, hogy az magasabb legyen, mint a legmagasabb fiú ülő helyzetben, hogy azt mindenki jól láthassa. Hogy azonban a reáhelyezett test is egészében szemlélhető legyen, a tábla kissé előre lejtjen. Ha a test világos, a fekete nagy tábla jó háttér; ha azonban sötét, tegyünk fehér rajzlapot háttérnek.

A testek rajzolatásának menete ez: Megnevezzük az illető testet, utalva annak hasznára, anyagára stb. Ezután kikerestetjük a test közepét s a tábla vagy a papír közepét, hogy a rajz szépen a közepén legyen elhelyezve. Ezután, kezdetben rávezetéssel, később önállóan megállapítja a gyermek, hogy mily arányban áll a rajzolando test magassága annak szélességével. Ennek helyes megállapítása után teljesen szabadon lerajzolják a testet először a táblára. Ezt

követi az ellenőrző mérés, mit úgy vitetünk végbe, hogy a gyermek a kinyújtott kézben, a szemsugárra merőlegesen tartott irónból akkora darabkát tesz láthatóvá, mekkora az illető testrésznek, hosszának vagy szélességének megfelel (vizírozás, sugárrendszer, melynel a sugárpont a szem), illetőleg ily módon bemeretjük, hogy a test szélessége hányszor nagyobb hosszúságánál. Ez alapon a szükséges javítások megtörténnek. Ezután vezényszóra minden gyermek tábláját a tanító felé fordítja, melyekből 1—2, különösen általános hibában szenvedő rajzot nyilvánosan kijavíttat. Ezek után a hallottakon és látottakon okulva, ugyanazt a testet mindenki a papírra is lerajzolja.

A rajzminta-sorozat helyes megállapításánál szintén ügyet vessünk a helyes menetre s izléses színezésre. Erről, mint nem újról, bővebben értekezni fölösleges. Annyit azonban megemlíthetünk, hogy a mit testről rajzolatathatunk, azt ne rajzoltassuk mintáról. Tehat legyenek azok izléses, helyesen színezett ornamentális rajzok.

Nem vagyok képes eléggé ajánlani, hogy a tanító a gyermekekkel szemközt lévő falon, jól magasan, sárga kéregpapírból kivágott két sor tipikus, nagy síkidomot szögezzen ki s a bemutatott testet, vagy annak egyes részeit ez idomokkal rajzolás előtt mindig hasonlítsa össze. E síkidomoknak különben az a haszna is megvan, hogy állandóan a gyermekek előtt lévén, azokat fölös percekben rajzolatgathatják, sőt azok egyszerű szemlélésével és összehasonlításával is élesedik a tanulók alakérzéke.

A táblák s rajztömbök fölállítása igen érdemes ötlet, bár sok gyermek nehezen szokja meg a magasban való rajzolatást, de mi ezen túltesszük magunkat ugyanannak előnyeieért.

Míg a régi, lefektetett tömbön a gyermek sohasem látta azt s úgy, mit s mint rajzolt, hanem többé-kevésbé aszerint, amint jobban vagy kevésbé görnyedt a tömb felé, annak eltorzult képét; a fölállított tömbön — lévén a szemsugár a tömb közepére merőleges — a rajz mindig a valóságnak megfelelőleg látszik. Pedig hogy a rajz s azok arányainak, folytonos változása az arányérzéknek, mint a rajzolás sine qua non-jának megállapodására mily kártekonnyan hatott, magyaráznom fölösleges.

Az előrebocsajtottak után adom az anyag vázlatos fölosztását.

I. o. Játékszerű rajzolatás, különösen az írás és b. ért. gy. képes-án. Vonalgyakorlatok.

II. o. Kézügyesítő gyák. Egyszerű, forgási testek rajzolatása, s a könnyebb rajzelemek bemutatása ugyancsak testeken.

III. o. Testek rajzolatása. A rajzelemek képeztének megerősítése. Havonta egy másoltatási gyakorlat rajzmintáról.

IV. o. Testek rajzolatása. Havonta két mintamásolás és színezés. Ecsétygyakorlat. Megszemlélt tárgyak emlékezetből való rajzolatása.

V. o. Nehezebb testek rajzolatása oly módon is, hogy a papíron rajzolandó egyik él, vagy a

magasság nagyságát előre mi állapítjuk meg. Rajzminták másoltatása kisebbítve és nagyobbítva. Esetgyakorlat. Mintaszínezés megadott színekkel.

VI. o. Nehezebb testek rajzoltatása. Foltképfestés. Önálló kombináció. Mintaszínezés szabadon választott színekkel. A perspektíva alapelemei és idevágó rajzok szerkesztése.

Ily módszert s beosztást követve örömmel fogjak munkánk szép sikerét látni. Csak rajta! Kezdetben magam is hidegen fogadtam ez új irányt, s jelenleg minél tovább foglalkozom vele, annál nagyobb híve vagyok.

Bárany Nándor.

Az egyhuzamban való fél napi tanítás.

Néhány éves eszme, mely a fővárosban újabban mindegyre erősebb hullámokat ver s onnan kiindulva bizonyosan a vidéken is kísérteni fog; érdemes, hogy foglalkozzunk vele. Elvitathatlan tény, hogy az egyhuzamban való fél napi tanításnak, valahányszor szőnyegre került, épen a tanítóság zöme, többsége nyilatkozott ellen; nos, kinek a véleménye autentikusabb tanügyi dolgokban, ha nem a tanítóké? a tanfériaké? ... Hogy egyesek, hogy többen tovább is harcolnak érdekében, ez csak azt bizonyítja, hogy vannak hívei, de ha senkitől és semmitől sem befolyásolva, tisztán csak a meggyőződés teremti meg valamely eszme mellett a többséget, ennek a többségnek a véleményét helyesnek kell elfogadnunk.

A fél napos tanítás védőinek főargumentuma a szülők érdekét tolja előtérbe és állítja, hogy az a szülőknek megbecsülhetetlen hasznára lenne.

Ez a haszon azonban csak elméleti, képzelt, mert pl. a kaputos — úri, iparos, kereskedőcsaládnak ugyanez csak mindegy, megy-e a gyermeke délután is iskolába, vagy nem, neki nincs szüksége a gyermekre; mi több, ha naponta egész délután otthon maradna, nagyon sok helyütt csak alkalmatlankodnék, boszantaná, ingerelné a szülőket, akik még a rendes heti szünidőt is sokallják, a nagy vakáció végét meg alig várják. A földmivelő könnyebb munkára, pásztorkodásra használja gyermekét, csak hogy épen az ily szülők olyan anyagi helyzetben vannak, hogy csekély jóakarattal mellett most is nélkülözhetnék a gyermek szolgálatát s hogy ezt nem teszik, inkább az iskolázás iránti nemtörődésük az oka, amin a fél napi tanítás sem változtatna. Végül a legszegényebb osztály, amelyre a védők argumentuma joggal hivatkozhatnék, sem látná előnyét, mert itt rendesen az apa is, az anya is korán reggel munkába megy, az iskolás gyermeknek ha megparancsolnának is ezt vagy azt, de az magára maradva, a hasonló ivásúak társaságában csak a kedvező alkalmat használná föl a rakoncátlankodásra, amit épen az ilyen szegény családoknál a magára hagyott gyermekek által előidézett gyakori szerencsétlenségek is igazolnak.

Állítják, hogy a fél napos tanítás mellett kevesebb lenne a mulasztás.

Tapasztalathoz vitatom az ellenkezőt, azaz, hogy a mulasztott fél napok száma kevesebb lenne, igaz, de aki rendetlenül küldi gyermekét az egész napi tanítás mellett, úgy tesz az a fél napi tanítás mellett is, sőt könnyebben veszi: hiszen csak fél napot mulaszt! A valóság az, hogy akik igazán szeretnék gyermekeiknek hasznát venni, azoknak a fél napi tanítás is sok, ők egyáltalán vagy már a priori ellenségei az iskolának, vagy bezárását kívánják legalább is a — munkaidőben.

Mondják, hogy a tanítónak is érdekében áll a fél napi tanítás, mert így ideje lévén szociális téren működni. Ezt is csak általánosságban lehet állítani, mert bizony a tanítók nagy része akkor se törődnek az iskolán kívüli foglalkozással, részint mert egyáltalán nincs hozzá kedve, részint mert a családi gondok mellékeresetre foglalnak le a szabad délutánt, avagy földje, terménye után nézne, mint minden más okos ember, akinek a helyzete, a viszonyai olyanok, hogy azt megkövetelik. Hogy fölolvadásokat tartana, hogy szindarabokat rendezne, hogy ifjúsági egyesületekben működnek stb. stb., de hogy ténnyé, már csak azért se tenné, mert nincs kivel tennie, hiszen a nép a hétköznapi délutánokon dolgozik, maradna tehát ezekre a társadalmi foglalkozásokra a mai esti idő s az ünnepnapok.

Igenis előnyös lenne a fél napi tanítás a tanítóra nézve annyiban, hogy a napi szünidőt saját szellemi és anyagi előhaladására hathatósan kiaknázhathatná; ezt a tanítóság is tudja, de épen azért, mert csak ennyi hasznót lát belőle s nem a tanulókat és a szülőket, a többség mindaddig ellene volt.

Különben is — okoskodnak tovább — a délutáni tanítás úgy sem ér semmit, mert a gyermek álmos, figyelmetlen, amiért a tanító is türelmetlen.

Ezen azonban igen könnyű segíteni azzal, hogy a délutánokra olyan tárgyakat teszünk, melyek szórakoztatók, üdítőleg hatnak, pl. rajz, ének, testgyakorlat stb. Különben is az az álmoság, figyelmetlenség csak a melegebb időszakban jelentkezik, s ha ilyenkor a gyermeket hatalmasan alá hajtja a délután, erőt vesz azon a délelőtt is az utolsó órákban, s a tanító megint csak türelmetlenkedhetik, ha ilyen a természete, vagy ha nem tud magán uralkodni.

Ma is általános a panasz a túlterhelésről; vajjon mi lesz akkor, ha az egész napra való munkát fél nap alatt kellene elvégezni. Olyan adagokban kellene a földolgozandó anyagot átnyújtani, hogy azt a gyenge gyermek esze képtelen lenne megemészteni, csömört kapna tőle, a szellemi munkában idegei túlfeszülne, idegessé lenne.

Vajjon erre kell a fél napi tanítás?

Kistelek.

Váczy István.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítógyűlés. A tiszántúli róm. kath. tanítóegyesület a f. évben június 6-án tartotta meg rendes gyűlését Kunhegyesen. Szentmise után a tagok és vendégek a rk. iskola termében gyűltek össze. Elnök megnyitójában *Cser-*

nek Florian néhai abadszalóki kántortanítóról emlékeznek meg megható szavakban. A boldogult enléket pedig jegyzőkönyvben örökítették meg. Ezután *Agoston* Andras, *Keresztés* István által az elhunyt halálára írt szép emléksorokat olvastuk föl, melyek az iró igaz baráti szeretetére vallottak. Végül ehök a megh. utódját a kántársak szeretetébe ajánlva, a gyűlést megnyitotta. 1. Ehök a kerület nevében üdvözlöi *Agoston* kántortanítót azon alkalomból, hogy dolgozatért az egyházm. tanítóegyesület képviselői közgyűlésén jutalmat és díszretet nyert. Fáradságához a jövőben is erőt és ábrást kíván az Istentől. V. A. 12éri, hogy igyekezni fog a megtsztelezésre rászolgálni. 2. A múlt évi jegyzőkönyv hitelesítése után az iskolát és tanítót illető fontosabb körlevelek olvastattak fel. 3. Ehök az *Agoston* kántortanítóról részére járó tagsági díjak hitelesítése és a praktikus díjat ajánlja, hogy a tanítók az *Agoston* halálának emlékét a díjat mindenkor ottan tartsák, hogy azok az a pap gyűlésen az esperesnek beszámolhassanak. A jelen voltak szívesen fogadják. 4. A könyv-és pénztár számadása heyesnek találatott. A pénztár tájára ajándékoztak *Fülöp* Lajos plébános 4 és *Töl* István káplán 2 lorcot. Gyűlés után a város egyik vendégházában gyűltünk össze barátságos ebédre. *Végső* *Agoston* jegyzőkönyv.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Hollandiai népiskolák. Európaszerte senki és egy állam sem barátja az állami népiskoláknak s az államosításnak, csak a szerencsétlen Franciaországban folyik vaskövetkezetességgel az az áldatlan munka, amennyiben még mindig egymásután zárják be a katolikus, a kongregacionális iskolákat. *Németalföldön* azonképen a hitvallásos iskoláé a jelen és a jövő! Az állapotok ismerésére azonban tudnunk kell, hogy ottan a parlamenti többség a katolikus és protestáns képviselők koalíciójából áll, s az előbbiek szívós kitartásukkal és rendületlen munkájukkal kivitték, hogy szükségessé alkatrészei annak a többségnek, dacára, hogy Hollandiában a katolikusok száma jelentékenyen kisebb a protestánsokénál. Most szavazták meg egy népiskolai törvényt, amely tisztán hitvallásos alapon áll. A képviselőházban nem volt nehéz a keresztilyvitelle, mert hiszen a többség biztositva volt a számára. Annál nehezebbnek mutatkozott a dolog a felsőházban, amelynek többsége a régi liberális uralomnak a maradéka. Végre azonban itt is győzött a hitvallásos iskola. A törvénynek pedig az a legnevezetesebb intézkedése, hogy a hitvallásos iskoláknak, tehát úgy a katolikusoknak, mint a protestánsoknak állami segítséget fölemeli és ugyanczeekben megállapítja a tanítók fizetésének minimumát, míg a községit, azaz felekezeti iskolákat sem az egyik, sem a másik irányban nem részesíti azokban a kedvezményekben.

VEGYESEK.

Az iskolatanító fegyelmi joga. Könyvü testisértes miatt ítélt el a trenseni királyi járásbírósg és az ottani bíróságszék egy tanítót, aki egy kilencéves iskolásfiút azért, mert hanyag volt és feladatát nem tudta vékony bótta a hátán néhányszor megütött. A bíróság ítéletét

így indokolja: — Meg kellett állapítani, hogy a tanító bűnös a könnyü testisértesben, mert a törvény szerint csak a házi fegyelmeire jogosított személy részéről, a fegyelme gyakorlásában elkövetett könnyü testisértes miatt nincs büntetésnek helye. A büntetőtörvénykönyv azokat a személyeket, akiknek házi fegyelmi joga van, fel nem sorolja azért, mert egy másik törvény szerint ez a jog a szülő, gyámot és tanácsaal szemben a gazdát illeti meg. Ellenben nincs ezidőszert törvény, amely az iskolatanító házi fegyelmi jogát tárgyalná. Az iskolatanítónak tehát nem csak házi fegyelmi joga nincs tanítványival szemben, hanem tanítói fegyelmi joga sem jogosítja fel tettleges bántalmazásra, különben is a közoktatásügyi miniszter rendelete parancsolólag írja elő, hogy a tanító kerülje a verést. Minthogy pedig a házi fegyelmi jog átruházhatósága tekintetében nincs törvény, a tanító bűnössége kétségtelen. A vádlott a törvényszék felellyviteli tanácsának döntésével szemben semmiségi panaszt jelentett be. A királyi Kuria büntető tanácsa é napokban foglalkozott az általános érdekű ügygel és a henyujtott semmiségi panaszt, mint teljesen indokolatlan, elutasította.

Tanítók jubileuma. *Levántorszá* István és *Terebessy* János magyari rom. kath. elemi iskolai tanítók most töltik be ezen a terhes pályán szolgálatuknak 40-ik esztendejét. Mindkettő derék harcosa volt a nevelésügynek s fíradhatatlan ápolói a magyar nemzeti szellemnek. Mellán megérdemlik, hogy ünnepelje őket az egész város közönsége, mert az a tevékenység, melyet a jó tanító a serülő generáció képzésében kifejt, tiszteltet érdemel, hiszen attól függ édes hazánk jövőndője, hogy milyen szellemet csepegtetnek és ápolnak bele az ifjú szívekbe. A jubilaris ünnepség é hó 26-én lesz és nagyszabásnak tervezik, melyre lapunk szerkesztőjét is meghívta a rendezőség.

Salzburgi tanfolyamok. *Katschthaler* János bírónok, salzburgi érsek úr 6. Emünencájának 1. évi május 20-án kelt aúrata szerint az előbb évek tanfolyamainak mintájára a közel jövőben, tekintélyes szakfíriak közreműködése mellett, a következő három tanfolyam fog Salzburgban tartatni. 1. Augusztus 7—16. neveléstan; 2. Augusztus 17—26. társadalom-tudományi és 3. Október 5—december 7-ig bölcsészeti. Ezeket a tanfolyamokat érelkességükkel és hasznosságukkal fogva, de a bírónok-érsek úr kívánságához képest is, a Fíriszt. pápáságnak különös figyelmébe ajánlom. Manderemű felvilágosítással, tájékoztatással készségesen szolgál *Fr. Rohmoser* R. főszékesegyházi karkáplán úr Salzburg, Kapitel-Platz 2.)

10 éves találkozó. *Schöberl* Antal székesfővárosi tanító felhívja azon kántársait, kik vele 1893-ban a volt Kir. Kath. Képzőben képesítőztek, hogy 1. évi július hó 1-én a Magy. Tanítók Otthonában (Budapest, VIII. József-körút 8/L. déli 12 órákor megjeleenni) szíveskedjenek. Ékezés és egyebekről gondoskodva lesz. Leveleket fenti névre és címre postafordultával kérek.

Előkészítő iskola a siketnémák részére. A vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1905. évi 37472. számú rendelete alapján a siketnémák väci kir. országos intézetében az 1905—1906. tanév elején egy előkészítő iskola szerveztetik 15 siketnéma gyermek részére. Ez előkészítő iskolába az ország bármely részéből felvétetnek oly magyar honos, 5-évet betöltött s 7-évet tul nem haladott koru fiú és leány siketnéma növendékek, kik más, testi vagy lelki fogyatkozásban nem szenvednek, tehát nem hüllyék és nem gyengeelműek stb. E növendékek bentlakók lesznek. Fizetési kötelezettség a 10 hónapos évre évi 200 korona, melyet a szülő vagy szülőhelyettes felvli, negyedévi vagy havi részletekben is fizethet előre. Ez összegért teljes ellátást, gyógykezeléstést és tanítást, nevelést nyernék a növendékek. A szegényebb sorsú szülők részére fél és 2/3 részben ingyenes helyek is lesznek. Akik ily helyért folyamodnak, azok évi 100, illetőleg 150 korona összeget tartoznak a fenti módon befizetni az intézet pénztárába. Teljesen ingyenes hely nincs s így ilyen növendék nem is vétetik fel. 15 növendéknél több nem vétetik fel. Akik felvételt nyernék, azok legfeljebb két évig lehetnek az előkészítő intézetben. Egy-két év

eltelte után, vagy az intézet 8 éves tanfolyamára vétetnek fel vagy mint képezhetetlenek elbocsájtának. Az az eset is lehetséges, hogy a szülő két év után gyermekét egy, a lakóhelyéhez közelebb levő siketnéma-iskolába vétetheti fel. A félévelért 1905. augusztus 15-ig lehet folyamodni. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címzett kérvény a siketnémák váci intézete igazgatóságánál nyújtandó be. A folyamodványhoz csatolni kell oltási és születési bizonyítványt. Ezekivül egy családi és birtokállapotról szóló kimutatást, meg egy orvosi véleményt is. E két utóbbinak mintáját az alulírt igazgatótól kell kérni, aki azt ingyen küldi meg. *Borbély Sándor* a siketnémák váci kir. orsz. int. igazgatója.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. J. Hirdethető. A hirdetésdíj a lap homlokzatán olvasható. — **Sz. F.** Augustin Imrének a «Kéz-egyesületi oktatásról szóló vezérkönyve» megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2. sz. Nem. 6. Erdélyi: világi tanfélére. — **Cs. M.** Levélben felelünk. — **V. A.** Köszönet az értesítésért. — **Többeknek.** A kath. tanítói segélyalaphoz ösztöndíjért vagy segélyért csak azok folyamódhatnak, 1. kik az egyesületnek már tagjai; 2. a tagsági díjjal nincsenek hátralékban; 3. A kérvény a pléb. iskolaszéki elnök közvetítésével beküldendő mélt. és főtiszt. dr. Walter Gyula prelátus-kanonok elnök úrhoz Esztergom; a kérelem hozzá, mint elnökhöz, intézendő. 4. Időközi segélyért is hozzá fordulnak az arra jogosított tagjai az egyesületnek. 5. A mellékletek a kérelemhez alkalmazandók. Az ösztöndíjshelyekért az illető tanuló bizonyítványa is csatolandó. — Több levélre a jövő számban.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A závodi (Pozsony m.) háromosztályú r. k. népiskolánál harmadik tanítói állásra pályázat hirdettetik *július 15-ig.* Javadalmazása 800 kor., új 2 szobás lakás, természetbeli fűtés. Az előadási nyelv tót. A *plébiméhivatal.* 196 1—1

Egri érseki megye

A «Népnevelő» folyó évi 18., 19. számában közölt királyi kántortanítói pályázati hirdetés f. évi *július 5-re* megújították. Az okleveles pályázók okmányaikkal mellőzhetően személyesen jelentkezzenek. Az *iskolaszék.* 192 1—1

Győri püspöki megye.

A sopron-cinfolvi osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetés 800 korona és lakás. Kötelességei a díjlevélben foglaltatnak. Pályázat határideje *június 29.* *Iskolaszék.* 191 1—1

Pécsi egyházmegye.

Baranyaszentgyörgyhöz tartozó Tormásra (posta Bakóczai) magyar kántortanítói állásra pályázat nyitattik *július 26-ig,* mely napon választás lesz. Orgonálási próba szükséges. — Költség megtérítése nélkül. Jövedelme 1032 korona. Község fizeti minden adóját. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. *Itk. iskolaszék.* 195 1—1

Kassai egyházmegye.

Sókut (Zemplén m.) róm. kath. kántortanítói állásra. Javadalmazása 800 korona; fele részben készpénz a

110. kor. fizeteskiegészítési államsegély beleértésével, felérészben pedig 1/4 telek hasznélvezete, 15 q rozs, 8 ol kemény tűzifa. A tanterem fűtésére külön 4 öl fa. Két lakószoba, egy konyha, egy élés kamara, gazdasági épületek, s gyümölcsös kert. A felszerelt kérvények *július hó 25-ig* küldendők be az *iskolaszék elnökségéhez.* 197 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az ercsi-i (Fejér m.) r. k. iskolaszék egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 800 korona, az ényved közepén esedékes negyedévi részletekben kiszolgáltató és egy szobából álló lakás. A megválasztott köteles a rábizott osztály vezetésén kívül a kántori teendők minden ágában szükség szerint díjtalanul segídkezni. Az állás szept. 1-én foglalandó el. A pályázat határideje: *július 15.* a választás július 16-án lesz. *Farkas József* plébános, iskolaszéki elnök. 194 1—1

Váci egyházmegye.

Seged kerestetik, ki a kántori teendőket önállóan végezni tudja, fizetése 150 frt évre, mosás és ágynemű nélkül, az állás azonnal elfoglalható. Orkény (Pest m.) *Szentpétery Lajos,* kántor. 193 1—1

Négy képezdét végzett tanító nevelői állást keres. Posterestante «Nevelő» Alsó-Telekes (Vas m.) 179 3—3

Lelkigyakorlatok. A pozsonyi jézustársasági atyák rendházában ez idén is tartatnak lelkigyakorlatok tanítók számára. Július 24-én hétfőn este 6 órakor kezdődnek és pénteken reggel végződnek. A résztvenni akarók jelentkezzenek mielőbb az alulírott nál. *Mészáros József S. J.* Pozsony, Bathány-tér 1. 182 2—6

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

világosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentír jóvágja, a Ferencz József-rend lovagja.

A parisi és bécsi világhírlapokon s. b. helyről kitüntetve.

Legolcsóbb ártan és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legyomásúcsőrendszerint pneumatikai tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 évóta! 80 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokokat a legmerészelebb ártan és telkesmeretes pontossággal teljesít. Orgona jökarban tartalasa merészelebb ártan és telkesmerészetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

ujabb kiadványai.

Amit a csillagok látnak.

Elbeszélés az ifjúság számára. Irta
B. Büttner Lina.

Ára kötve 1 40 kor.

Ára kötve 1 40 kor.

Az argyasi (argesi, ardsisi) püspökség.

Irta *Karácsonyi János dr.* A Szent-
István-Társulat Tud. és Irod. Osztá-
lyának felolvasó-üléséről.

Ára 40 fillér.

Ára 40 fillér.

Ujdonság!

Imakönyv

Ujdonság!

a katolikus hívek számára. Irta *Demény Dezső*. Kapható a következő kötetekben:

Vászonkötés ára	1,60	Chagrin bőrkötés aranyfémekkel	3,60
Bőrkötés vörös metszéssel	2,60	Longre	6,—
arany	3,—	Ecrassé	8,—

Mária-legendák.

A magyar ifjúság számára írta *Dolák Cecília Lajos, Udvari Géza* eredeti rajzaival. Az esztergomi egyházi főhatóság 4572—1904. szám a. kelt engedélyével.

Díszes vászonkötésben ára 2 kor. 40 fillér.

József Egyiptomban.

Bibliai dráma 3 felvonásban Mehul hasonnevű operája után. Irta *Schwabl József*. Az eredeti szöveggel együtt egybevetve fordította *Küzdő Aurél*, cist. tanár Egerben.

Ára félévaszonktsb. 80 f.

Ára félévaszonktsb. 80 f.

MOST JELENT MEG

könyvkereskedésünkben kapható
Budapest. IV., Kecskeméti-u. 2.

Az esztergomi főegyházmező térképe helynöki, főesperesi és esperesi kerületek szerint beosztva. Vászonra húzva, léccel 16 kor.

A kath. egyház rövid története.

Népiskszak számára. Irta *Dr. Deakóczy Ágoston*. Székesfehérvári hitoktató. A főegyházmezői hatóság 11227—1903. sz. engedélyével.

Ára 20 fillér.

Arad vármegye rövid földrajza.

A vármegye térképével. Népisks. III. o. számára. Irta *Görffy János és Kiss Illibert*.

Ára kötve 40 fillér.

Fejér vármegye rövid földrajza.

A vármegye térképével. Népisks. III. o. számára. Irta *Görffy János és Paulovits Alajos*.

Ára kötve 40 fillér.

Nyitra vármegye rövid földrajza.

A vármegye térképével. Népisks. III. o. számára. Irta *Görffy János és Zelliger Arnold*.

Ára kötve 40 fillér.

☛ A tankönyvujdonságokból bevezetés céljából tiszteletpéldányt készséggel küld ☛

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KÖNYVKIADÓHIVATALA
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.